

Digitales Brandenburg

hosted by Universitätsbibliothek Potsdam

Sefer Torat emet

Abraham Josua Heschel

עשוהי מהרבא, לשה

Lemberg, 625 = 1865

יחיו תשרפ

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9406

וביך להס בבחי' שני' וסמך גאולה לפרנסה לומר מה גאולה
 הוא פלא ר"ל דחיבת גאולה מורה כהקב"ה מעורר רחמי
 עליו וגואל אותו אף שאין ראיון מלך נפשינו ומעשינו
 הטובים כמו שסדרו לנו חנני' כה"ל בשמונה עשרה ומביא
 בו אל לבני בנייה למען שמו באהבה ר"ל אף שאין מזכותינו
 הקב"ה מעורר רחמינו אלינו מעולמות העליונים : והעולמות
 הגנוזים והנפלאים פלא עליון אשר שם החירות מכל ואין
 שום רמז דין וקטרוג כלל למקול במאזני דק' אם ראו לרחם על
 יחיד זה או על כלל זה כולו רק מלך המלך ורחמים הפשוטים
 אשר עבעט להטיב בלי שום טעם והנאה דבורדאי כשאנו
 רחמים מלך מעשינו לא שייך גאולה : רק כמו שהיה בשעת
 ילידת מלכים דכתיב או הנסה חלקים לבוא לקחת לו גוי
 מקרב גוי ר"ל אף שהי' ישראל או בבחינת השמות גאל
 אותה וניסה אותה לשון הרימה גם והתפלל יעקב שאף
 הפרנסה שכני' לריכס יהיה גי' ע"ד זה להיות ע"י פלא
 עליון שלא להשניח עליו אס רחמים אנו מלך מעשינו
 ולהשפיע שפע פרנסה והלטרות ב"י ע"י רחמים הפשוטים
 שהקב"ה יפתח לנו את אולרו הטוב ולהריק לנו ברכה עד
 בלי די ע"י חסדיו הגדולים מעולמות הגבוהים והקדושים שלא
 יהיה שוסקטרוג ושלא להשניח על מעשינו ור' שמואל בר נחמני
 הוסיף והוא דהפרנסה לריכס רחמים יותר מן הגאולה כי
 הגאולה ע"י שלים אבל הפרנסה לריכס הקב"ה בעלמו לחמור
 חתירה מתחת כסא כבודו ולהשפיע לנו מעולמות עליונים
 הגנוזים ורחמים גדולים אשר מתפתח של פרנסה אינו אלא
 בידו של הקב"ה בעלמו כמו שאנ' פותח את ידך ומשביע לכל
 מי רצון אמנן כן יהיה רצון

פרשת שמות

בפסוק

וירא אליו ה' בלבת מתוך אש הסנה : במדרש
 שה"ד אני ישנה ולב"י עד אני ישנה מן המלכות
 ולב"י עד לעשותן פתחי לי כו' יונתי שנחמנו עמי בסני
 שמתרו כל אשר רבר ה' נעשה כו' דשורש הדבר דמי ויכל
 לשער גודל האהבה והחשוקה הנכבדת אשר יש להבורא ברוך
 הוא לכנסת ישראל זרע אברהם יידרו אשר בשבילם נבראו
 כל העולמות וכל האללים והגבראים והיגורים והנעשים הכל
 פעל ה' למען ישראל ובעבורם נבראו כל השפעות טובות
 וכל מיני חסדים טובים כי הם עיקר ושורש כל הבריאה והס
 כלולים ברצונו הפשוט במחשבה הקדומה לכל הקדומים :
 וראשון לכל הסיבות ותחלה לכל היות והנמצאים שבעולם
 שבשביל מחשבה זו שעלה ברצונו הפשוט להטיב לברואיו
 ברא וסידר כל מעשי בראשית ועבורם גאלו כל העולמות
 להוציא זו המחשבה מכח אל הפועל : זה שמלינו בחיקוי
 זוהר הקדוש על פסוק ותרב חכמת שלמה מכל חכמת בני
 קדם דהנה עיקר עבודת של בני ישראל בקיום החורם
 והמלות לריך להיות כרי להוציא מן הנקוד' עמירא ומן רצון
 הקודם מכח אל הפועל לבוא הדבר אל התגלות ולסחעור

הרצון

הוא טוב של שמו ית' אל הברואים וא"ל לנברא לבח למררי'
 כזו וק"ל :

בפסוק

בירמי' כי הנה די ברא חדשה בארץ : נקבה
 חסובב נבר . דהנה כל דבר בעולם קודם שבא
 המור השבירה וביטול המליחות : או עדין לא נגמר שלימות
 הדבר : כי עומדת בכל יום להסבר ולבא לירי הפסד וכליון
 וכל כשבא לירי השבירה וביטול אזי נכנס הדבר בבחינת מה
 המה בא התחדשות והארה לכל הוא . וזהו שמקיים אותה
 ענין התבואה כ"ז שהיא שלימה בארץ או ח"ה שמתמיד רק
 מקרב ובא לירי אפס ואין אז מלמיה השועה והבן והנה
 אף עזה השבירה הוא דין ונבורה אעפ"כ מעוטף בחוכו
 חתמים גדולים שע"י השבירה וביטול בא החיקון והוא
 מניח דבר שהוא רחמים : וזה"ל ד' ברא חדשה בארץ שנותן
 ללי בחינת חדשה מבחינת מה . וזה נקבה חסובב נבר .
 ל' שהכלי מסבב הנבירות : ר"ל שאעפ"י שבא לירי ביטול
 כל מ"מ הוא בחינת נבר לשון זכר ורחמים גדולים ודי למבין :

פרשת ויהי

בפסוק

ויברך את יוסף ויאמר הא'קים הרועה אותי
 מעודי עד היום הזה כו' המלאך הגואל
 את פרנסה בכל יום אף גאולה בכל יום : ומה גאולה
 הוא פלא אף פרנסה היא פלא ר' שמואל בר נחמני
 מלך פרנסה גדולה מן הגאולה . דאלו בני גאולה
 מיו המלאך וכו' ואלו בני פרנסה כתיב פותח את
 יד הכוונה דהתחיל בברכת יוסף ולא סיים כולו רק מה
 מלך את בניו : אך דהאמת הוא דזו ברכת הריק המכונה
 על יוסף בחינת המשביר ומשפיע : כי הדיק רואה שישפיע
 מלאך שפע פרנסה טובה וישועה וכל הלטרות ומזה
 מה הדיק : וזהו ברכתו שביך יעקב לבניו אשר הם
 ע"ל לכני' והתפלל עליהם שני דברים וזהו שרמו אותם
 מה שסמך גאולה זו לפרנסה לומר לך מה פרנסה בכל יום
 גאולה בכל יום ר"ל שאנו רואים שכני' לריכס השפעות
 על יום והקב"ה זן ומפרנס כל הברואים מקריני רחמים
 ויראים השפעתו מתחתו אפי רגע ח' לא היה קיום
 בראים בעולם כן לריך האדם לקרב את הגאולה בכל
 אף שהגאולה האמיתי' עדיין הוא נעלם ומכוסה מתחתו
 ע"כ לריך האדם ללא כל יום מגלות ומשעבוד יר'
 וע להשליך מעליו כל הלקי הרע : ולקשר את נפשו
 השלימה בכל חלקי הטוב ולהדביק בשורש האמת כמו
 חמור קרבה אל נפשי גולה שריך לקרב אל נפשו הגאולה
 להתקרב אליו ית' ב"ה בתו"ה ובחפלה ומע"ט להעלות כל
 מלכות הקדושות שנפלו להעלות אל הקדושה מידי יום
 וזו ואין עליות יום ח' דומה לחבירו וזהו הגאולה בכל
 ע"ד ש"ה יתקן חלקו ואז יתקרבו אחד אל אחד ואז
 י"י גאולה שלימה בתהרה בימינו . עוד התפלל יעקב

הרצון של הטובה העליונה ולהמשיך משם דרך כל העולמות
 שפע רצון מתקור החכמה עילאי ולהשפיע אל החכמה תתאי
 ומשם בא לנו שפע וברכה וכל מיני חסדים טובים וכל מיני
 ישועות של חיים ושלום בעולם וכל מיני נבירות קדושים להיות
 כח ביד כל אדם ואדם מישראל להתגבר על יצרו ולהכניע
 כל חלקי הרע תחת הטוב וכשישראל זוכים לזה הבחינה
 והשיגה ידם לפתוח זאת הנקודה ומושיגין מן ראשית החכמה
 מן מתוס אל הגלוי ואז יש תענוג גדול להבורא ב"ה שרואה
 להשפיע ועי"ז נתגדל מחשבתו אשר חשב על ה' הודים להטיב
 להם דכל זמן שהוא עדיין בהעלם כמוסה במחשבה אז ה' א
 בחינת קטנות שאין אנו יכולים להשיג הרצון העליון ולא נשלים
 התענוג של הבורא ב"ה שרואה להשפיע מפני שרצין אחרותא
 דלפתחא . אבל כשישראל עושין ופותחין התקור של ה' ה' ה' ה'
 העליונה . ועי"ז נשלים רצון ב"ה והמחשבה ואז מכוונה בשם
 גדלות היינו שחכמה ומחשבה סתומה נתרבה ונתגדלה וזהו
 ותרב חכמת שלמה מחשבה של המלך שהשלוש שלו נתגדל
 ונתרבה מההוא שקי"ח . וזהו מחכמת בני קדם מהמחשבה
 הקדומה . וזוהו תבין מה שמלינו במקום אחד בתיקונים על
 פסוק פתחי לי אחותי . פתחי לי באות ב' . דהנה אות ב'
 נקודה בהיכלה רהוא תרמז על המחשבה סתימה לומר דכל
 מעשי בראשיתא אשר נבראו הכל היא בשביל המחשבה ונקוד'
 זו והכל הוא לכול בראשית וגנוז ועמיר בחוך הנקודה הפנימי'
 של ה' ור"ל את כתי תראה לפתוח ה' להוליא מן הנקוד'
 הפנימי' כל הטובות הגנוזים שמה ולהוליא אותה מן הכלל
 מן הנקודה עמירא מן פלא עליון אל המעשה והתגלות
 הדבר . וזהו שתרמז בראשי תיבות של הפסוק פתחי לי אחותי
 שתרמז להגיל והבן והנה בתיבת בראשית יש בו ששה אותיות
 נגד ששת ימי המעשה . והנקודה שבחוך ה' הוא תכוין
 נגד יום השבת שהוא הפנימיות ושורש של כל ששת ימי המעשה
 דמתבטח בא חיות ומזון לכל ששה ימים וכל ששה ימים ללולים
 ביומא שביעאי . וזהו שמלינו בתיקונים פעם א' פתחי לי
 ביומא קרמאה כו' שראשי נמלא על זהו יומא שביעאי והכל
 הולך אל מקום אחד וכוונה א' כמ"ש לעיל שרצין לפתוח
 המחשבה קרמאה ולהמשיך משם שפע לכל השבע מדות דרך
 השתלשלות העולמות עד סוף המעשה כמו שכתבתי באריכו'
 לעיל תזה וזהו שאמר המדרש וירא מלאך ה' אליו בלבת אש
 כי הקב"ה וסיני הם בבחי' ודוגמא כביכול כאיש ואשה
 שבהם שני אש ושם י"ה מחבר אותם . והנה יו"ד הוא דבר
 והוא מחבר והוא הנקרא לב שהוא שורש כל העולמות כמו
 הלב שהוא שורש לכל האיברים כמו כן היוד היא נקודה ומזו
 הנקודה נחסו כל האותיות . כל אות שאתה תרצה לזייר
 לריך לזייר בנקודת יו"ד ולמשוך מן הנקודה שהיא יו"ד כל
 אות שירצה . וא"כ הוא שורש לכל האותיות והוא ראשית
 בבחי' הלב . ולכך מלינו בקרא שמכונה הקב"ה בשם לב ע"ד
 שאמר דוד לך אמר לבי כו' . וזהו שהשי' הראה א"ע אל
 משה מתוך לבת אש היינו מתוך לב של אש מן המחשבה

ונקודה סתימה אשר משם בא הטובה לרע ישראל : זה ה'
 לרך משה לפתוח זה הבחינה מרצון עליון אשר ה' בבחי'
 ישראל להטיב להם ועי"ז גאל אחס משה ע"י שהשפיע להם
 שפע רחמים מנקודה ומחשבה עליונה מפלא עליון כמ"ש
 שנתבאר על פסוק כי אהי עמך . וזה שאמר במדרש ה'
 ישנה מן המלות אעפ"י שכנסת ישראל הם בבחינת ה'
 שאינם עושים המלות לעורר השורש העליון : אבל מכל מקום
 ולבי ער הוא הקב"ה ובי"ש שהוא חמדת לבבו ער לעשי'
 מעורר אותי מן הסינה שאראה לעשותן שחפלו ורצו מא'
 שאני אפתח את הנקודה ולפתוח הלב ולהמשיך מן ראש'
 המחשבה אל המעשה . וידוע דהכל נברא בדבור כמ"ש ברא'
 ה' שמים ועשו ואנו לריקים לקיים דיבורו של הקב"ה שאלא עמ'
 כביכול : להביאו אל המעשה . ובפרט לקיים התורה והמל'
 ולעורר הרצון העליון :

והנה

באמת על ידי שאנו קבלנו בכללות ישראל ה'
 התורה מפי הנבירה והסכמתנו יחד כל אשר דר'
 ה' נעשה ומה שקיבלנו עלינו שנקיים דבר השם ויבא את הריב'
 אל המעש' עי"ז ה' תענוג גדול להבורא ב"ה ששלים רצו'
 ומחשבתו . וזה שאמר במדרש פתחי לי כו' תמתי שנתמ'
 עמי בסיני ר"ל שנשלמו עמי בסיני כלומי שבהר סיני נש'
 ונגמר הרצון של הבורא ב"ה במה שהבטיח . להביא הריב'
 של השורש אל המעשה . וזהו דבריו ה"ל שלבי מעורר אותם
 לעשותן . והואיל שאנו קיימנו וקיבלנו עלינו בדרך כלל לעש'
 כל דברי ה' יש לנו לאמת דבריו ולהוליא מן הכלל
 אל הפרט ולקיים התורה והמלות . ואז יפתחו לנו ישועות נגדו'
 מפלא עליון ויתמשך עלינו ממחשבה ונקודא סתימה דרך כל
 העולמות כל הטובה וכל מיני חסדים ושפע וחיים וישועות
 וברכה ושלום על כל זרע ישראל בפרט ובכלל אכ"י ה'

בפסוק

ויאמר ה' ראה ראיתי את עני עמי אשר
 במצרים . וזאת לעקתם שמעתי מפני נוגשיו
 ידעתי את מכאוביו וארד להלילו מיד מצרים ולהעלותם
 הארץ ההוא אל ארץ זבת חלב ודבש אל מקום הכעני וכי
 הדיקוקים המה רבו . ראה ראיתי כפול . וגם את עני עמי
 אשר במצרים . סימנא למה לי וגם את לעקתם שמעתי
 מפני נוגשיו אינו מובן . ואין ראוני להאריך בדיקוקים כב'
 עמדו עליהם מפרשי התורה אבל תוכן הענין הוא דהנה באמת
 זרע ישראל כשהי' במצרים ה' במדרגה התחתונה מאד
 לא היו בני תורה ולא ה' להם במה להתקדש עלמם . וה'
 שהי' בהם אנשים לדיקים ועובים זה ה' מאד נשמותיהם ש'
 להם והיו עובדים בשכלם כמו חבוב הקדושים אברהם יצחק
 ויעקב ומי שהי' לו נשמה קדושה הלך בעקבות האבות כו'
 שבט לוי שהי' טובים מאד עלם קדושתם אבל שאר המון ה'
 לא הי' להם במה לעבוד ובאמת זה ה' פלא אף שלא הי' להם
 תורה ומלות מ"מ ה' בהם כמה מדות טובות שהי' פרוש'
 וגדורים מעריות כמו שאמרו חז"ל אחת הסי'
 ופרממה

לעשות שליחות כזו להוליא הקדושה מחוקף הגלות. וזהו שהשיב לו ה' אף שהיא שליחות גדול הערך ועבודת קשה להוליא נוי וחלסיו מן הגלות כביכול. אעפ"י אל תירא כי בחינה נבואה יש לו כח גדול הנעלם והנסתר המסייע לך ו"ש כי אחיה עמך והוא שם נסתר כמודע ר"ל שם אחיה מפלא עליון אעשה להם נפלאות והבן.

פרשת וארא

בפסוק וגם אני שמעתי את נאקת בני ישראל אשר מצרים מעבדי' אוחס. האי וגם אינו מובן דודאי מי ישמע אלא הוא ית' לבדו ככל קראינו אליו אך י"ל דהנה כתיב בפי' שמות ויאמרו בני ישראל מן העבודה ויזעקו ותעל שועתם אל חלקים מן העבודה. דהנה ב"י ה' במצרים במדרגה פחותה. ובאמת תחילת לעקתם היה מחמת צער ושעבוד גופם בחימר ובלבנים: אך בתוך לעקתם התישבזו א"ע בשכלם למה זה לעקתם על עבודה וקושי השעבוד של גופם והלא גם השמות המה בשעבוד גדול ויותר יש לזעוק על רוחניות השעבוד והגלות של הקדושה. ואז התחילו לזעוק בלבם על שעבוד השמות ועל ביטול עבודת השם. וז"ש ויזעקו ותעל שועתם אל ה' ר"ל שהיה עלי' לקול שועתם ולעקתם ע"י שהיה מתישבים א"ע והתחילו לזעוק על ביטול רפיון עבודת השם. וז"ש שועתם מן העבודה. ושוב התחממו יותר והבינו בשכלם שגם זה לא טוב. שעי' שעבוד וגלות של פרעה יתעוררו עצמם לשוב בתשובה וגם זה לא נאה לזרע ישראל שהתעוררות התשובה יבא ע"י הרשע כמו פרעה שהוא יקרב לבם לאביהם שבשמים. והתחילו לזעוק ולהתחרט על הלעקה הקודמת וזה לא היה גלוי מחשבותם ולבם הנשבר כ"א לפניו י"ת שהוא בוחן לבות ויודע מחשבות אדם. וז"ש גם אני שמעתי את נאקת בני ישראל וז"ש גלוי הנקת בני' אשר לועקים אשר מצרים מעבדי' אוחס ר"ל שמצרים יהי' גורמים לקרב ולעורר את ישראל לעבודתו ית"ש וע"י יחזרו בתשובה וזה מאוד הי"ר להם לכן אזכור את בריתי ר"ל ראוי להם שאזכור את זכרון הברית הדביקות הקדושה הגדולה שהיה בינו ית"ש לאבותינו הקדושים אותו הברית אזכור ואשפיע להם ואגאל אותם:

בפסוק

ויאמר משה אל פרעה התפאר עלי למתי אעתיר לך ויאמר למחר פירש"י התפלל היום שיכרתו למחר כו'. ולכאורה מני"ל לרש"י זה. אף דלשון הפסוק תורה על זה תכ"ת קשה על פרעה גופי' שיקבל א"ע להיות מעונה ביסורין עוד יום א' על לא דבר אך י"ל באמת פרעה לא האמין בניבואת משה רבינו וזהו חושב בדעתו שמהם מפי עלמו אומר כל הדברים האלה לך ראה משה להראות לו שהוא נביאו נאמן ביתו וככל היוצא מפי כן מקיים הוא ית' כחפצו ורצונו של משה. וזה שאמר משה לפרעה התפאר עלי. ר"ל תן לי איזה נסיון והתפארות שתבחון

היחמה הכחוב. וכן שלא שינו את שמהם ולשונם אבל לכל היה ערומים מחורה ומתלות כמו שאמר הכחוב ואת ערום וע"י וע"י הסתכל משה רבינו בשפלות של ישראל שאינם נראים לעשות להם נסים ולגאול אותם ע"י אמר לו השם ראה ראיית את עמי כל מקום שחכר עמי בחורה. הכוונה אמיתית הוא על מי שהוא עני בדעת בחורה ובמלות. והוא שאמר לו השם אתה ראה בחסרון ובשפלות ישראל אבל ע"י לא השגחת עליהם בשלימות ואני ראה ראיית ראי' כפולה עניות של עמי וראיתי שזה העניות של עמי כל זה בא להם אשר במצרים שזה גורם להם אשר המה מעורבים בין ומה התצרות הללו אשר הם שורש הרע ואין זה חידוש על מצרים להיחוס שקועים בין גילולי תועבות מצרים: אבל את לעקתם שמעתי מפני נונשיו. נונשיו דייקא כביכול שהשכיני' הם בגלותא כי ידעתי מכאוביו ועמו אחי בצרה ולכך דיבר בתוך הקנה כמבואר במדרש גלל כן. ואחר להגילו מיד וי"ד אי לירד להם ולהגיל אותם ולהפרידם משעבוד וגלות וזה י"ג כחות בישראל לדיקים ובינונים ורשעים ונדרם מצב הכחוב ג' עליות בני' בחינות נגד הכת החשובים אמר מעלותם. ונגד הכת השני אמר אל ארץ זבת חלב ודבש וז"ל כי ארץ הרומיות תלא טובות והשפעות המכונים הם חלב ודבש אך לא ארץ עליונה. ונגד הפחותים שבהם אמר אל ארץ הכנעני כנ"ל עכ"פ יעלו אל ארץ ישראל וזהו שכתבנו אשר שם מקום הכנעני. ופחה ר"ל הנה בתוך המצרים אשר נשא ונתן הקב"ה עם משה אמר הקב"ה הנה נקת בני ישראל בא אלי כמבואר בזוהר ואלה שמות בני ישראל כל מקום שאמר בני ישראל תרומנו על רחיבא קדיש' מליא של מעלה שירדו עם יעקב למצרים וגם להם היה זה מאוד בלות מצרים. וז"ש לעקת בני ישראל באה אלי וזמן כבא מרום אשר עם בני ישראל בגלותא. וגם ראיתי את הלחץ אשר מצרים לוחים אותם קאי על מלאכי' קדושים אשר היו שמה:

גימ'ר